

Forssan kaupungin esi- ja perusopetuksen koulukuljetusperiaatteet

[Sivistyslautakunta nn.nn.2026]

Sisällysluettelo

1. LAINSÄÄDÄNTÖ	3
1.1 Perusopetuslaki 6 § (21.8.1998/628)	3
1.2 Perusopetuslaki 26 § (21.8.1998/628)	3
1.3 Perusopetuslaki 32 § (21.8.1998/628)	3
1.4 Oppivelvollisuuslaki 5 § (30.12.2020/1214)	4
1.5 Vammaispalvelulaki 2 § (14.4.2023/675)	4
1.6 Lain soveltaminen	4
1.7. Muiden lakien ja asetusten määräyksiä	4
2. KULJETUSTEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET	5
2.1 Koulumatkan pituus	6
2.1.1 Yhteishuoltajuus	7
2.2 Koulumatkan vaarallisuus	7
2.2.1 Tien vaarallisuus	8
2.2.2 Petoeläinvaara	8
2.3 Terveydelliset perusteet	10
2.4 Oppilaan kuljettamisesta maksettava avustus	10
2.5 Muut kuljetuksiin liittyvät reunaehdot	11
2.5.1 Esioppilaat	11
2.5.2 Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat	11
2.5.3 Terveydellisistä syistä johtuvat tilapäiset oppilaskuljetukset	11
2.5.4 Tulipalot ja muut äkilliset poikkeustilanteet	11
2.5.5 TET-jaksojen maksuton koulumatkaetus	12
3. KULJETUKSEN TAI AVUSTUKSEN HAKEMINEN	12
3.1 Koulumatkaetuuden hakeminen esiopetuksen ja 1.- 9. -luokkien oppilaille	12
3.2 Oppilaan virallisen osoitteen muuttuessa	13
4. OPPILASKULJETUSTEN JÄRJESTÄMINEN	14
4.1 Kuljetusmuoto	14
4.1.1 Noutopaikat	15
4.2 Koululaislipun käyttö	15
4.3 Kuljetuksen odotus	16
4.4 Oppilaan sairastuminen koulupäivän aikana	16
4.5 Kuljetusoppilaan poistaminen koulutiloista kesken päivän	16
4.6 Tukiopetus ja jälki-istunnot	16
4.7 Iltapäivätoiminta	16

5. OPPILASKULJETUKSIA KOSKEVAT SÄÄNNÖT	.	.	.	.	.	17
5.1 Kuormitussäädökset	.	.	.	.	.	17
5.2 Turvavyöt	.	.	.	.	.	17
5.3 Käyttäytyminen	.	.	.	.	.	17
5.4 Urheiluvälineet ja muut poikkeavat tavarat	.	.	.	.	.	18
5.5 Liikennöitsijän tehtävät ja vastuut koulukuljetuksessa	.	.	.	.	.	18
5.6 Huoltajan tehtävät ja vastuut	.	.	.	.	.	19
5.7 Koulun tehtävät ja vastuu	.	.	.	.	.	19
6. TOIMINTA ONGELMATILANTEISSA	.	.	.	.	.	19
6.1 Onnettomuus	.	.	.	.	.	19
6.2 Auto ei saavu pysäkillä	.	.	.	.	.	19
6.3 Poikkeukselliset keli- tai muut olosuhteet	.	.	.	.	.	20
6.4 Vahinko tai ilkivalta	.	.	.	.	.	20
6.5 Palaute kuljetuksen laadusta	.	.	.	.	.	20
6.6 Kadonneet tai unohtuneet tavarat	.	.	.	.	.	20
6.7 Häirintä- ja kiusaamistilanteet kuljetuksen aikana	.	.	.	.	.	20
6.8 Päihteiden käyttö kuljetuksen aikana	.	.	.	.	.	21

Johdanto

Tässä asiakirjassa kuvataan ne periaatteet, jotka ohjaavat koulukuljetusetuuksien myöntämistä ja koulukuljetusten järjestämistä esi- ja perusopetusoppilaille. Lisäksi asiakirjassa kuvataan toimintatavat koulukuljetuksien käytännön järjestelyjä koskien.

Koulukuljetukset järjestetään perusopetuslain ja sivistyslautakunnan vahvistamien päätösten ja linjausten mukaisesti. Pääsääntönä on, että koulukuljetuksissa käytetään ensisijaisesti joukkoliikennettä. Lisäksi koulumatkojen käveleminen tai pyöräileminen on kouluikäisille tärkeää terveysliikuntaa.

Koulukuljetusetuuteen oikeutettujen oppilaiden huoltajat voivat järjestää myös omalla kustannuksellaan lastensa koulumatkat. Huoltajat ovat ensisijaisesti velvollisia opastamaan lapsiaan liikkumaan ja toimimaan turvallisesti liikenteessä.

1. LAINSÄÄDÄNTÖ

1.1 Perusopetuslaki 6 § (21.8.1998/628)

”Oppilaan koulupaikan määräytyminen: Opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen järjestämispaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Esiopetusta järjestettäessä tulee lisäksi ottaa huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää varhaiskasvatuspalveluita. (13.7.2018/542).

Kunta osoittaa oppivelvolliselle ja muulle tässä laissa tarkoitettua opetusta saavalle 1 momentin mukaisen lähikoulun tai muun soveltuvan paikan, jossa tämän lain 4 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti annetaan opetusta sellaisella oppilaan omalla kielellä, jolla kunta on velvollinen opetusta järjestämään.

Esiopetusta saavalle oppilaalle voidaan opetuksen järjestämispaikaksi osoittaa myös vastaavat edellytykset täyttävä 1 §:n 2 momentissa tarkoitettu varhaiskasvatuspaikka tai muu soveltuva esiopetuksen järjestämispaikka. Kunta voi perustellusta opetuksen järjestämiseen liittyvästä syystä opetuskieltä muuttamatta vaihtaa opetuksen järjestämispaikkaa. (13.7.2018/542).”

1.2 Perusopetuslaki 26 § (21.8.1998/628)

”Perusopetuksen suorittaminen: Perusopetuksen suorittaminen alkaa oppivelvollisuuslain 2 § 2 momentissa säädettyä ajankohtana, jollei lapselle ole tehty tämän lain 27 § nojalla päätöstä opetuksen poikkeavasta aloittamisajankohdasta. Perusopetuksen suorittaminen päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai viimeistään sen lukuvuoden koulutyön päättyessä sinä kalenterivuonna, jona oppilas täyttää 17 vuotta. (30.12.2020/1216).”

1.3 Perusopetuslaki 32 § (21.8.1998/628)

”Koulumatkat: Jos perusopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitettu varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan

kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai varhaiskasvatukseen. Perusopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus. (30.12.2020/1216)

Edellä 1 momentin mukaisesti järjestettävä oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos oppilas on lukuvuoden alkaessa täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään kolme tuntia. (24.6.2010/642)

Jos oppilas otetaan muuhun kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kouluun tai opetuksen järjestämispaikkaan, oppilaaksi ottamisen edellytykseksi voidaan asettaa, että huoltaja vastaa oppilaan kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista. Lisäksi, jos esiopetusta saava lapsi osallistuu toisessa kunnassa järjestettävään varhaiskasvatukseen varhaiskasvatuslain 6 §:n 4 momentissa tarkoitetulla tavalla, opetuksen järjestäjällä on oikeus edellyttää, että lapsen huoltaja vastaa lapsen kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista varhaiskasvatus- ja esiopetuspaikan välillä. (13.7.2018/542) Kuljetusta odottavalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan.”

1.4 Oppivelvollisuuslaki 5 § (30.12.2020/1214)

”Oppivelvollisuuden suorittaminen eräissä tilanteissa: Oppivelvollinen, joka ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää lukuvuoden päättyessä sinä kalenterivuonna, jona hän täyttää 17 vuotta, voi suorittaa oppivelvollisuutta osallistumalla perusopetukseen tai muuhun 4 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen. Opiskelijaksi ottamisessa sovelletaan, mitä asianomaista koulutusta koskevissa laeissa säädetään opiskelijaksi ottamisen perusteista. (8.7.2022/715).”

1.5 Vammaispalvelulaki 2 § (14.4.2023/675)

”Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön: Tämän lain perusteella järjestetään vammaisen henkilön tavanomaisessa elämässä tarvitsemia erityispalveluita, jos hän ei saa yksilöllisen tarpeensa mukaisia ja sopivia palveluita sosiaalihuoltolain (1301/2014), terveydenhuoltolain (1326/2010), varhaiskasvatuslain (540/2018), perusopetuslain (628/1998) tai muun lain perusteella.”

1.6 Lakien ja asetusten soveltaminen

Sivistyslautakunta päättää esi- ja perusopetuksen oppilaskuljetusetuuksien ja oppilaskuljetusten järjestämisen periaatteista. Kuljetusetuuksien myöntämisen osalta päätösvalta on määritelty kaupungin hallintosäännössä.

1.7 Muiden lakien ja asetusten määräyksiä

Liikenne- ja viestintäministeriön asetus koulu- ja päivähoitokuljetusten kuormauksesta ja turvallisuusjärjestelyistä (553/2006) koskee koulun säännölliseen toimintaan kuuluvia matkoja, jotka ovat kunnan tai vastaavan tahon järjestämää tilausliikennettä. Koululaisten käyttämä joukkoliikenne ei kuulu asetuksen soveltamisalaan. Koulumatkoilla ja

koulukuljetuksissa on tärkeä muistaa, että kaikkien tienkäyttäjien on noudatettava yleistä tieliikennettä koskevaa lainsäädäntöä.

Turvavyötä on tieliikennelain mukaan käytettävä istuttaessa sellaisella paikalla mihin se on asennettu. Oppilaita kuljettavan kouluauton kuljettajan on myös käytettävä turvavyötä. Kouluautossa voidaan kuljettaa kuljettajan lisäksi enintään rekisteriotteeseen merkityn istumapaikkaluvun mukainen määrä matkustajia. Jos auto on varustettu koulukuljetuskäyttöön hyväksytyillä lisäturvavöillä, matkustajien määrä yhdellä istuimella tai istuinrivillä saa olla enintään seuraavaa:

<i>istumapaikkojen määrä</i>	<i>matkustajien määrä</i>
1	2
2	3
3	5
4	6

Taulukko 1. Matkustajamäärä lisäturvavöitä käytettäessä

Vierekkäisillä istumapaikoilla saa olla enintään kolme matkustajaa. Kuljettajalle ja kahdeksalle matkustajalle rekisteröidyssä henkilöautossa saa kullakin vähintään 70 senttimetrin levyisellä istumapaikalla, kuljettajan viereistä paikkaa lukuun ottamatta, kuljettaa kahta siihen sopivaa matkustajaa. Tällöin 1 + 8 -paikkaisessa kouluautossa saa kuljettaa 13 oppilasta sillä edellytyksellä, että kaikki oppilaat ovat lukuvuoden alkaessa alle 13-vuotiaita, muutoin voidaan kuljettaa enintään 12 oppilasta (Asetus kuormituksesta ja turvallisuusjärjestelyistä 2 §).

Jos kuljetuksen järjestää kunta, kuntayhtymä, koulu tai laitos tilausliikenteenä ja kuljetukseen saadaan kunnan tai valtion tukea, alkolukolla varustettua ajoneuvoa on käytettävä: 1) esiopetukseen, perusopetukseen ja lisäopetukseen osallistuvien oppilaiden kuljetuksissa; 2) toisen asteen koulutukseen osallistuvien opiskelijoiden kuljetuksissa; ja 3) päivähoitokuljetuksissa. Kuljetuksista vastaava liikenteenharjoittaja on vastuussa alkolukon asennuksesta ja alkolukon pitämisestä toimintakuntoisena. (Alkolukkolaki § 10).

Koulukuljetusauto on merkittävä edessä ja takana olevalla koulukyytikilvellä. Kilven saa korvata takseissa valaistulla koulukuljetusta ilmaisevalla kuvulla, joka on vähintään taksivalaisimen kokoinen (Asetus kuormituksesta ja turvallisuusjärjestelyistä § 5).

2. KULJETUSTEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET

Koulukuljetusten myöntämisessä ja järjestämisessä noudatetaan perusopetuslain 32 §:ssä määritellyjä perusteita. Perusopetuslain lisäksi koulukuljetusten myöntämisessä noudatetaan sivistyslautakunnan tässä asiakirjassa hyväksymiä perusteita. Koulukuljetuksen edellytyksenä on, että oppilas käy kaupungin osoittamaa ensisijaista koulua / esiopetuspaikkaa, jonka alueella hän väestörekisteritietojen mukaan asuu. Ensisijaiseksi kouluksi / esiopetuspaikaksi voidaan katsoa myös muu kaupungin osoittama tarkoituksenmukainen koulu / esiopetuspaikka.

2.1 Koulumatkan pituus

Koulumatkalla tarkoitetaan oppilaan väestörekisterin mukaisen virallisen osoitteen eli kodin/ asunnon ja koulun/ esiopetuksen järjestämispaikan välistä matkaa, jonka oppilas kulkee kouluun mennessään ja sieltä palatessaan. Oppilaskuljetukset järjestetään joko osittain tai kokonaan, tai huoltajalle korvataan kustannukset, vain kodin ja koulun väliselle matkalle. Koulumatkan pituus tarkoittaa yhdensuuntaista koulumatkaa.

Koulumatka mitataan lyhintä, kävelykelpoista ja yleisessä käytössä olevaa reittiä jalankulkua, kevytliikennettä tai autoliikennettä varten tarkoitettua tietä pitkin kotiportilta koulun tai esiopetuspaikan portille tai niitä vastaaviin paikkoihin. Mittaus tehdään julkisten digitaalisten karttapalveluiden avulla, joka luotettavalla tavalla pystyy oikeanlaiseen ja tasapuoliseen mittaukseen kaikilla oppilailla.

Kaupungin velvollisuus ei ole järjestää kuljetusta koko matkalle (HE 58/2003 vp; KHO 2016:51), vaan oppilaan edellytetään kulkevan omin neuvoin kuljetuksen noutopaikkaan. Omavastuumatka, jonka oppilaan odotetaan enintään kulkevan kuljetusreitillä varteen, on: esiopetuksen kotiportti ja perusopetuksen 1.-2. -luokkien oppilailla enintään kolme (3) kilometriä; perusopetuksen 3.-9. -luokan oppilailla ja perusopetuksen lisäopetuksen oppilailla enintään viisi (5) kilometriä.

Koulukuljetuksella tarkoitetaan maksutonta kuljetusta koulumatkaetuuspäätöksen mukaisesti. Koulukuljetus voi koskea myös perusopetukseen valmistavaa opetusta saavaa oppilasta.

Esioppilaan kuljetuksen järjestäminen edellyttää säännöllisyyttä. Kuljetus järjestetään, jos esioppilas on pelkässä esiopetuksessa, tämä tulee aina aamuisin suoraan esiopetukseen tai lähtee aina välittömästi esiopetuksen jälkeen kotiin.

Oppilaalle myönnetään maksuton koulukuljetus perusopetuslain mukaisesti kaupungin osoittamaan ensisijaiseen peruskouluun / esiopetuspaikkaan, kun koulumatkan pituus on:

- esioppilaan tai perusopetuksen 1. – 2. luokan oppilaan koulumatka kaupungin osoittamaan esiopetuspaikkaan tai lähikouluun on vähintään kolme (3) kilometriä
- perusopetuksen 3. – 9. luokan oppilaan koulumatka kaupungin osoittamaan lähikouluun on vähintään viisi (5) kilometriä

Mikäli lyhin reitti on todettu liian vaaralliseksi suorittaa omatoimisesti, oppilas voidaan ohjata kulkemaan matkansa vaihtoehtoista turvallista reittiä pitkin kouluun ja takaisin. Vaihtoehtoinen reitti ei saa ylittää kilometrirajoja.

Oppilaan käydessä huoltajan anomuksesta toissijaista koulua vieraassa kunnassa tai muussa kuin kaupungin oppilaalle osoittamassa lähikoulussa, koulukuljetuksia ei järjestetä eikä korvata. Huoltajan on tällöin itse vastattava kaikista kuljetuskustannuksista.

Huoltajan tulee ilmoittaa, jos oppilas jostakin syystä ei enää tarvitse koulukyytiä, koulu antaa ohjeet peruutusten tekemisestä.

2.1.1 Yhteishuoltajuus

Yhteishuoltajuustapauksissa maksuton koulumatkaetuus määräytyy aina lapsen virallisen väestörekisteriin merkityn osoitteen mukaan oppilaalle määritellyyn lähikouluun. Tästä poiketen kuitenkin vammaisten tai muutoin toimintarajoitteisten ja vahvan tuen tarvitsevan lasten osalta voidaan tapauskohtaisesti harkinnan perusteella yhdenvertaisuuslain 15 § mukaisena kohtuullisena mukautuksena myöntää vammaiselle oppilaalle maksuttoman koulumatkaetuuden kahdesta kodista hänelle määritellyyn lähikouluun. Tämä mukautus on mahdollista, jos matka toisen vanhemman osoitteesta hänen lähikouluunsa ei ole olennaisesti pidempi eikä kustannus kaupungille ole olennaisesti suurempi. (KHO 2023:38, KHO 2020:60). Koulumatkaetuudesta tehdään harkinnanvarainen päätös, minkä jälkeen laaditaan kuljetussuunnitelma lukukaudeksi kerrallaan.

2.2 Koulumatkan vaarallisuus

Forssan kaupunki painottaa vanhempien vastuuta lastensa koulumatkoista. Huoltajat ovat ensisijaisesti velvollisia opastamaan lapsiaan liikkumaan ja toimimaan turvallisesti liikenteessä. Huoltajien tulee huolehtia siitä, että koulunsa aloittaville ja vanhemmillekin oppilaille opetetaan hyvin koulumatkareitti, aikataulut ja liikenteessä kulkeminen.

Vanhempien on opastettava ja neuvottava sekä tarpeen mukaan kuljettava mukana ja saatettava lasta, kunnes hän oppii itse kulkemaan ja huomioimaan liikennettä. Maksuttoman koulumatkaetuuden saaneiden oppilaiden huoltajat vastaavat siitä, että lapsi pääsee turvallisesti ja ajallaan kotoa kouluautoon ja kouluautosta kotiin.

Turvallisen liikennekäyttäytymisen lisäksi huomioidaan koulun piha-alueen saattotilanteet ja liikennejärjestelyt. Oppilaiden kuljetusten takia on syytä tietää, mihin kouluautot tulevat ja mistä ne lähtevät, missä oppilaat odottavat kouluautoa tai linja-autoa ja mihin huoltajat voivat ajaa autonsa kuljettaessaan lapsia. Koulut tiedottavat ja ohjeistavat huoltajille käytännön järjestelyt piha-alueilla.

Jos koulumatka tai osa siitä määritellään oppilaan ikä ja yksilölliset edellytykset huomioiden liian vaaralliseksi (KHO 2016:28), on kaupunki velvollinen järjestämään kuljetuksen vaaralliseksi katsotulle koulumatkan osuudelle tai korvaamaan huoltajalle koulumatkakustannuksia oppilaan kuljettamisesta. Kuljetukset järjestetään myös vaarallisilla tieosuuksilla ensisijaisesti joukkoliikenteen avulla.

Koulumatkan turvallisuuden arvioinnissa tarkastellaan koulumatkan liikenneympäristöä ja olosuhteita: - tieluokka; - liikennemäärät; - näkemä; - nopeusrajoitukset; - valaistus; - tien leveys; - tien piennarleveys; - tien ylityskohdat; - muut tien rakenteelliset ja tekniset ratkaisut; - viranomaisten antamat lausunnot ja ohjeet; - kevyen liikenteen väylät.

Sivistyslautakunta määrittelee vaarallisen tien. Vaarallisiksi tieosuuksiksi on määriteltä liitteen "Forssan kaupungin koulukuljetusperiaatteet - Vaaralliset tieosuudet" –mukaiset tieosuudet.

Esioppilaisiin ei sovelleta vaarallisen koulumatkan sääntöä, koska he kulkevat aina täysi-ikäisen saattajan kanssa.

Jos koulukuljetusetuutta haettaessa koulumatkan vaarallisuuteen vedotaan petohavaintojen perusteella, käsitellään hakemus tässä asiakirjassa määriteltyjen perusteiden mukaisesti. Kuljetustarve arvioidaan oppilas- ja tapauskohtaisesti.

2.2.1 Tien vaarallisuus

Kaupunkialueen liikenneympäristöä ja maaseudun yksityisteitä ei lähtökohtaisesti luokitella vaarallisiksi. Luminen tai liukas keli, pimeä vuodenaika maaseudulla, tai se, että oppilas kulkee yksin valaisematonta tietä pitkin, ei yksistään määritä tietä vaaralliseksi. Yksitysteiden turvallisuudesta vastaavat tiehoitokunnat. Myöskään liikennöidyn yleisen tien käyttö, jolla luonnollisesti myös on liikennettä, ei suoraan tee koulumatkasta liian vaarallista.

Liikennesääntöjen vastainen ajokäyttäytyminen ei ole peruste koulumatkaetuuden myöntämiselle tien vaarallisuuden vuoksi. Teiden ylittämistä ei yksinään pidetä kuljetuksen perusteena. Oppilaat usein myös odottavat kuljetusta teiden varsilla. Koulumatkan vaarallisuuden määrittelyssä arvioidaan edellä mainittuja liikenneympäristön ja olosuhteiden tekijöitä ja kokonaisuutta. Tarvittaessa toteutetaan katselmus.

Sivistyslautakunta päättää väyläkohtaisesti, milloin koulumatka muodostuu oppilaille liian vaaralliseksi. Vaaralliseksi määritelty liikenneväylät tarkistetaan olosuhteiden muuttuessa. Vaikka tie tai tietty tien osuus olisi määritelty mahdollisesti vaaralliseksi, ja oppilas olisi sen vuoksi luokka-asteensa perusteella oikeutettu maksuttomaan koulumatkaetuuuteen, tien ylittäminen on mahdollista erityistä varovaisuutta noudattaen. Oppilas voidaan tällöin myös velvoittaa kulkemaan kyseistä tietä pitkin linja-autopysäkille tai muuhun kuljetuksen noutopaikkaan tai -jättöpaikasta kotitielleen. Mahdollisesti vaaralliseksi määritellyllä tiellä kuljettava matka arvioidaan aina tapauskohtaisesti oppilaan ikä ja oppilaaseen muut liittyvät asiat ja tien muut riskitekijät huomioiden.

2.2.2 Petoeläinvaara

Forssan kaupungin alueella esiintyy petoeläimiä. Kuljetukset ja kuljetusmuutokset toteutetaan petoeläintilanteen edellyttämällä tavalla kokonaisharkintaa käyttäen. Eläinten esiintyminen ei itsessään aiheuta sellaista vaaraa, jonka perusteella myönnettäisiin maksuton koulumatkaetus tai muutettaisiin noutopaikka lähemmäs kotia. Sivistyspalvelut seuraa tarvittaessa petoeläintilannetta esimerkiksi Luonnonvarakeskuksen kanta-arvioista ja luonnonvaratietopalvelusta ja käymällä keskustelua alueen riista-asiantuntijoiden kanssa.

Kuljetustarvetta petoeläinvaaran perusteella harkitaan aina tapauskohtaisesti. Tilapäisen kuljetustarpeen voi aiheuttaa petoeläimen ajankohtainen ihmisiin kohdistuva uhkaava käyttäytyminen, joka on vahvistettu asiantuntijan tai poliisin toimesta. Kuljetustarve ei perustu aikaisempiin tapahtumiin. Kuljetuksia voidaan järjestää harkinnanvaraisesti petoeläinvaaran nojalla myös siinä tapauksessa, että asiantuntijalta saadun varmennetun tiedon perusteella suurpetohavaintojen määrä alueella on noussut poikkeuksellisen suureksi ja petoeläimet eivät käyttäydy lajityypillisesti, petoeläin on sairas tai koulumatkan varrella on petoeläin poikasineen. Harkinnassa huomioidaan myös koulutien syrjäisyys ja metsäisyys sekä oppilaiden ikä. Yksittäisen kriteerin täytyminen ei suoraan tarkoita sitä, että oppilaskuljetusta suurpetohavaintojen perusteella myönnetään, vaan oppilaskuljetuksesta päätettäessä käytetään kokonaisharkintaa.

Jos kaupungin sisällä tietyllä alueella todetaan viranomaisilmoituksen tai kaupungin oman selvityksen perusteella petoeläintilanteen olevan sellainen, että kuljetuksia on tarpeen järjestellä, koskevat järjestelyt kaikkia kyseisellä alueella olevia oppilaita ilman erillistä hakemista. Kuljetusten laajuus päätetään tilanteen mukaan. Koulut tiedottavat ja informoivat huoltajia muutoksista.

Lähtökohtaisesti poikkeavat kuljetukset ja kuljetusmuutokset koskevat koulumatkoja, jotka tehdään hämärän aikaan aamuisin. Petoeläinvaaran vuoksi myönnettävä kuljetus, noutopaikan siirto lähemmäs kotia tai saattoavustus huoltajille on aina määräaikainen.

Edellä mainitun lisäksi huoltajalla on mahdollisuus hakea huollettavalleen kuljetusta petoeläimen aiheuttaman vaaran perusteella. Tällöin kuljetusetuutta ja/ tai noutopaikan muutosta on haettava erikseen. Huoltajan toimittaman hakemuksen jälkeen pyydetään lausunto Suomen riistakeskuksen paikallisyhdistykseltä, jonka tilannearvio perustuu Tassu-viranomaistietokantaan kirjattuihin ilmoituksiin kyseisellä alueella. Asiantuntijalausunto toimii ohjaavana lausuntona päätöksenteossa. Viranhaltija päättää tapauskohtaisesti asiantuntijoita kuultuaan kuljetuksen tarpeellisuudesta ja laajuudesta.

Petoeläinten aiheuttamassa tötetussa vaaratilanteessa, myönteisen ratkaisun jälkeen, oppilaskuljetus järjestetään yhteistyössä huoltajien kanssa joko maksuttomana oppilaskuljetuksena, noutopaikan muutoksena tai saattoavustuksena.

Uhkan- tai vaaran määritelmät pohjautuvat Suomen susikannan hoitosuunnitelmaan. Huolta, uhkaa tai vaaraa aiheuttavan suden määritelmät:

Lähtökohta: Ihmisarkuutensa menettänyt susi voi aiheuttaa uhkaa ja/ tai vaaraa ihmisten turvallisuudelle. Tilanteet ja suden käyttäytyminen, mistä suden ihmisarkuuden menettäminen voisi olla pääteltävissä, ovat jaoteltavissa seuraaviin asteisiin. Kohtien 3 - 4 tilanteet ovat ihmisten turvallisuutta vaarantavia ja ovat peruste harkinnanvaraisesti tehdä muutos koulukuljetusjärjestelyyn.

1. Huolta aiheuttava susi

Susi tai suden jäljet havaitaan alle 100 metrin etäisyydellä asuin- tai tuotantorakennuksesta, kuitenkin piha-alueen ulkopuolella tai tiellä.

2. Mahdollista uhkaa aiheuttava susi

Suden jäljet havaitaan asutun rakennuksen tai tuotantorakennuksen piha-alueella. Susi havaitaan piha-alueella ja se poistuu paikalta välittömästi ihmisen havaittuaan. Piha-alueella tarkoitetaan asuin- tai tuotantorakennusten muodostamaa välitöntä hoidettua aluetta.

3. Uhkaa tai vaaraa aiheuttava susi

Suden havaitaan liikkuvan rakennetussa ympäristössä tai ihmisten asuinalueilla satunnaista havaintoa ja välitöntä paikalta poistumista pidempään.

4. Vakavaa vaaraa aiheuttava susi

Susi lähestyy ihmistä tai ei muussa kohtaamistilanteessa poistu paikalta (jää kiertelemään tai seuraamaan tai käyttäytyy uhkaavasti). Samoin tilanteet, joissa susi on jo aiheuttanut tai

yrittänyt aiheuttaa henkilövahingon tai on käynyt tai yrittänyt käydä ihmisen ulkoiluttaman kytketyn koiran tai muun kotieläimen kimppuun.

Vieraassa kunnassa tai toissijaisessa koulussa käyvät oppilaat

Vieraassa kunnassa tai toissijaisessa koulussa (muu kuin kaupungin määrittelemä lähikoulu) koulua käyvien oppilaiden kuljetuksia ei pääsääntöisesti järjestetä eikä korvata petoeläinvaaran perusteella silloin, kun kyse on oppilaan omasta hakeutumisesta toiseen kouluun.

2.3 Terveydelliset perusteet

Kaupunki on velvollinen järjestämään koulukuljetusetuuden tai korvaamaan huoltajalle koulumatkakustannuksia, jos matka on oppilaalle liian vaikea tai rasittava. Matkan rasittavuuden arvioinnissa käytetään terveydenhuollon asiantuntijan lausuntoa, jonka huoltaja on velvollinen hankkimaan. Lausunto ei velvoita kuntaa kuljetuksen järjestämiseen, vaan sitä käytetään apuna kokonaisharkinnassa. Varhaiskasvatus- ja perusopetuspäällikkö päättää oppilaan tilapäisestä esim. sairastumisesta tai loukkaantumisesta johtuvasta kuljetustarpeesta.

Lähikouluaan käyvän oppilaan kuljetuksen järjestäminen em. perusteilla edellyttää aina ajantasaista julkisen terveydenhuollon asiantuntijan (koulu- tai neuvolalääkäri tai koulupsykologi, erikoissairaanhoidon lääkäri) lausuntoa tai muuta asiakirjaa. Lausunnosta tai muusta asiakirjasta pitää ilmetä selkeästi: kuljetustarpeen syyt ja perustelut; mille ajanjaksolle kuljetuksen järjestämistä suositellaan; millä kuljetusvälineellä kuljetuksen suositellaan tapahtuvan; kuinka pitkän matkan oppilas voi kävellä omatoimisesti.

Oppilaskohtaisen tuen päätös ei automaattisesti anna oikeutta maksuttomaan koulumatkaetuuteen, eikä siten ole hyväksyttävä hakemuksen liite ja peruste koulumatkaetuudelle. Sairauden tai tapaturman takia kuljetus voidaan myöntää lääkärintodistuksessa mainituksi ajaksi. Kaupunki ei järjestä eikä korvaa oppilaiden terapiakuljetuksia. Tilapäisesti terveydellisin syin järjestettävien kuljetusten tarkemmat ohjeet löytyvät kappaleesta (2.5.3).

2.4 Oppilaan kuljettamisesta maksettava avustus

Kaupungin esi- ja perusopetuksen oppilaalle järjestämän kuljetuksen vaihtoehtona on huoltajan toimesta tapahtuva oppilaan saattaminen kouluun ja siitä avustuksen maksaminen oppilaan huoltajalle. Oppilaan huoltajalle voidaan maksaa avustusta oppilaan kuljettamisesta, mikäli oppilas täyttää koulumatkaetuuden saamisen ehdot. Kyseeseen tulee lähinnä sellaisen oppilaan kuljetus, jonka koulumatkan varrella ei asu muita kuljetusoppilaita tai joka ei asiantuntijalausunnon perusteella kykene kulkemaan taksissa tai linja-autossa. (KHO 5.9.2014/2613; KHO 1.7.2020/82)

Oppilaan huoltajalle maksetaan kuljettamisesta aiheutuneet välttämättömät ja välittömät kilometrikustannukset kotoa kouluun ja takaisin kotiin. Korvaus ei ylitä kustannusta, joka kuljetuksen järjestämisestä muuten aiheutuisi. Mikäli kuljetus on osa huoltajan työmatkaa, avustus maksetaan ainoastaan työmatkan ylittävältä osalta. Avustusta on haettava etukäteen ennen kuljetuksen aloittamista. Avustus myönnetään korkeintaan lukuvuodeksi

kerrallaan. Korvaus maksetaan Verohallinnon vuosittain määrittelemää kilometrikorvausta noudattaen. Avustus maksetaan huoltajalle jälkikäteen lukukausittain.

2.5 Muut kuljetuksiin liittyvät reunaehdot

2.5.1 Esioppilaat

Myös esioppilaan ensisijainen kulkumuoto kotoa esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin on joukkoliikenne. Esioppilaat kuljetetaan pääsääntöisesti perusopetuksen muiden oppilaiden kanssa samoissa kuljetuksissa.

Kuljetusetuuden voi saada vain esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin. Kotoa täydentävään varhaiskasvatukseen tai varhaiskasvatuksesta kotiin ei kuljetusta järjestetä. Kuljetuksen tai avustuksen voi saada vain kaupungin osoittamaan lähiesikouluun. Jos oppilas käy esikoulua huoltajan anomuksesta muussa kuin kaupungin hänelle osoittamassa lähiesikoulussa, kuljetusta ei järjestetä eikä korvata.

2.5.2 Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa olevia alle 17-vuotiaita oppilaita koskevat samat säännökset kuin perusopetuksessa olevia oppilaita. Valmistavan opetuksen oppilaista tehdään aina oppilaskohtainen harkinnanvarainen koulukuljetusetuutta koskeva päätös. Valmistavan opetuksen oppilaiden harkinnanvarainen koulumatkaetuus myönnetään samoin perustein kuin perusopetuksen oppilaille.

2.5.3 Terveydellisistä syistä johtuvat tilapäiset oppilaskuljetukset

Joko sairauden tai vapaa-ajan- tai koulutapaturman vuoksi voidaan järjestää kuljetus lääkärinlausunnon tai -todistuksen perusteella siinä mainituksi ajaksi. Tämä ei koske toissijaisessa koulussa käyviä oppilaita.

Huoltajan on varattava kolme arkipäivää kuljetuksen järjestämiseen siitä alkaen, kun tieto kuljetuksen tarpeesta on saatu. Vapaamuotoinen ilmoitus ja hakemus liitteineen on toimitettava viipymättä koululle. Lääkärinlausunnosta on ilmentävä ajanjakso, jolloin kuljetusta tarvitaan. Hakemuksessa on mainittava, onko kyseessä vapaa-ajan vai koulupäivän aikana sattunut tapaturma, tapaturman seurauksena aiheutuneet vammat ja muut seikat, jotka kuljetuksen järjestämisessä on mahdollisesti otettava huomioon.

Viranhaltija käsittelee hakemuksen ja harkintansa mukaan määrittelee oppilaalle tarpeellisen kuljetuksen. Kuljetus pyritään pääsääntöisesti sovittamaan jo olemassa oleviin kuljetuksiin.

2.5.4 Tulipalot ja muut äkilliset poikkeustilanteet

Äkillisissä ja lyhytaikaisissa (enintään lukukauden loppuun) oppilaan väestörekisterin mukaisen osoitteen asuntoa koskevissa poikkeustilanteissa (esim. tulipalo, vesivahinko) koulumatkaetuuteen oikeutetulle oppilaalle voidaan järjestää hakemuksen perusteella harkinnanvarainen kuljetusetuus tilapäiseen osoitteeseen koulumatkan pituus huomioon ottaen ja oppilashuollollisista syistä edellyttäen, että kuljetusreitti on olemassa.

2.5.5 TET-jaksojen maksuton koulumatkaetuus

Yläkoulujen työelämän tutustumisjakso (TET) on osa opetusta. Oikeus maksuttomaan koulumatkaetuuteen säilyy TET-jakson ajan kodin ja TET-paikan välisellä matkalla. TET-harjoitteluun kuljetuksia ei järjestetä tilausajoina. Kuljetusta ei järjestetä, mikäli TET-harjoittelu suoritetaan toisella paikkakunnalla tai lukujärjestyksen mukaisen kouluajan ulkopuolella. Jos oppilaalla ei normaalisti ole maksutonta matkaetuutta, mutta matka TET-paikkaan on yli 5 km, korvataan matkakulut edullisimman matkavaihtoehdon mukaisesti.

3. KULJETUKSEN TAI AVUSTUKSEN HAKEMINEN

Seuraavaa lukuvuotta koskevat esi- ja perusopetuksen oppilaiden koulukuljetus- tai kuljetuskorvaushakemukset liitteineen toimitetaan erikseen ilmoitettavan ohjeistuksen mukaisesti viimeistään huhtikuun loppuun mennessä.

Oppilas noudetaan ”kotiportailta” vain poikkeustapauksissa ja erikseen perustellusta syystä. Perusteltu syy voi olla esimerkiksi liikuntaeste. Huoltajan työeste, vuorotyö, opiskelu tai kotihoidossa olevien muiden lasten hoitaminen eivät ole riittäviä perusteita.

Maksuttomaan koulukuljetukseen oikeutetun oppilaan huoltajalle voidaan maksaa koulumatkakustannusten korvausta, jos huoltaja itse hoitaa oppilaan kuljetuksen siinä tapauksessa, että muuta koulukuljetuksen tarvetta ei kyseisellä suunnalla ole.

Esioppilaan huoltaja voi hakea kuljetuskorvausta, kun maksuttoman kuljetuksen edellytykset täyttyvät lukuun ottamatta kuljetukseen vaadittavaa säännöllisyyttä.

Päätös korvauksen maksamisesta tehdään aina tapauskohtaisesti lukuvuodeksi kerrallaan.

Siipikuljetus

Kaupunki ei järjestä siipikuljetusta. Siipikuljetuksella tarkoitetaan koulukuljetukseen oikeutettujen oppilaiden kuljetuksen yhteydessä tapahtuvaa muiden oppilaiden maksullista kuljetusta. Huoltaja ja liikennöitsijä voivat sopia siipikuljetuksesta ja sen hinnasta. Liikennöitsijä voi ottaa siipikuljetukseen vain esi- ja perusopetuksen oppilaita ja toisen asteen opiskelijoita. Siipikuljetuksen järjestäminen ei voi olla ristiriidassa kaupungin koulukuljetusehtojen ja -reittien kanssa (esimerkiksi: siipikuljetus ei poikkea määritetyltä reitiltä, ei lisää ajoaikaa, ei vaikuta kustannuksiin).

3.1 Koulumatkaetuuden hakeminen esiopetuksen ja 1.- 9. -luokkien oppilaille

Maksuton koulumatkaetuus edellyttää aina hakemista. Oikeus koulumatkaetuuteen voi muodostua matkan pituuden, vaarallisuuden, rasittavuuden tai vaikeuden (terveydelliset syyt) perusteella tai kun oppilaan väestörekisteriin merkitty osoite on muuttunut.

Kuljetuksen hakemisen perusteet:

- esioppilaat sekä 1.-2. -luokan oppilaan koulumatka kaupungin osoittamaan lähikouluun on vähintään 3 kilometriä
- 3.-9. -luokan oppilaan koulumatka kaupungin osoittamaan lähikouluun on vähintään 5 kilometriä

- oppilaan koulumatka on alle 3 km / 5 km, mutta koulumatka tai sen osa on vaarallinen
- oppilaan koulumatka on alle 3 km / 5 km mutta oppilaan koulumatkan järjestämiseen on terveydelliset perusteet
- oppilaasta johtuvasta syystä oppilaan koulumatka ensisijaisesti joukkoliikenteessä muodostuu hänelle vaikeaksi ja rasittavaksi
- oppilaan omavastuumatka kuljetuksen noutopaikalle muodostuu oppilaalle vaikeaksi ja rasittavaksi
- oppilaan virallinen osoite on muuttunut

Perusopetuksen oppilaalle haetaan maksutonta koulumatkaetuutta sähköisellä lomakkeella Wilmassa. Esiopetuksen oppilaalle koulumatkaetuutta haetaan paperilomakkeella, joka löytyy esiopetuksen verkkosivuilta. Koulumatkaetuuden myöntää viranhaltija.

Hakemuksessa tulee eritellä, millä perusteella kuljetusta haetaan ja esittää perustelut tarvittaessa myös liitteiden muodossa joko lausuntoina tai muina päätöksentekoon vaikuttavilla asiakirjoilla. Viranhaltija tekee maksuttomasta koulumatkaetuudesta päätöksen, jonka liitteenä on muutoksenhakuohje (Hallinto-oikeus).

Harkinnanvaraisesta kuljetusetuudesta päätettäessä käytetään aina kokonaisharkintaa ja päätös tehdään hakemuksen perusteella määräajaksi. Kuljetusetuuden päättyessä tulee tehdä uusi hakemus. Olosuhteiden muuttuessa on tehtävä uusi hakemus tai ilmoitettava, ettei kuljetukselle ole enää tarvetta.

Huoltajan velvollisuus on ilmoittaa ja olla yhteydessä varhaiskasvatus- ja perusopetuksen hallintoon, jos kuljetukseen tarvitaan muutoksia (esimerkiksi iltapäivätoiminta, oppilaasta johtuvat syyt), kuljetustarve peruuntuu kokonaan tai oppilaan virallisessa osoitteessa tapahtuu muutoksia.

3.2 Oppilaan virallisen osoitteen muuttuessa

Oppilaan osoitteen muuttuessa lähikoulu määrittää uudelleen. Huoltajan velvollisuus on aina ilmoittaa oppilaan muuttunut väestörekisteriosoite koululle. Olemassa oleva kuljetusetuus vanhasta osoitteesta päättyy muutettaessa.

Jos oppilas muuttaa lukuvuoden vaihtuessa tai kesken lukuvuoden kaupungin sisällä, ja haluaa käydä edelleen hänelle aiemmin määritellyä lähikoulua tai käydä lukuvuoden loppuun vanhassa lähikoulussaan, kuljetusta ei järjestetä eikä korvata, ellei koulua määritellä oppilaalle uudelleen lähikouluksi. Koulumatkaetuus on voimassa mahdollisen uuden lähikoulupäätöksen ja kuljetusetuuspäätöksen mukaisesti.

Jos viranhaltija tekee oppilaalle toissijaisen koulupaikkapäätöksen, olemassa oleva koulumatkaetuus päättyy välittömästi.

4. OPPILASKULJETUSTEN JÄRJESTÄMINEN

Oppilaalle tehdään aina hakemuksesta päätös maksuttomasta koulumatkaetuudesta. Kuljetusoppilaiden osalta lakisääteinen kuljetusoikeus jatkuu niin kauan, kun sille on olemassa perusteet. Esi- ja perusopetuksen aikana kuljetuksen käytännön toteutus esimerkiksi kuljetusmuoto ja noutopaikka saattavat vaihdella kuljetettavan iän, teiden vaarallisuuksien, alueen oppilaiden lukujärjestysten, kuljetettavien määrän tai erilaisten kuljetusten kehittämis- ja muutostoimenpiteiden myötä.

Koulumatkojen turvallisuuden puolesta tehdään jatkuvasti työtä. Oppilas on opetuksen järjestäjän vastuulla kuljetuksen ajan. Huoltajat vastaavat siitä, että oppilas pääsee turvallisesti kotoa koulukuljetusautoon ja autosta kotiin. Kouluilla tehdään liikenneturvallisuustyötä opetus- ja lukuvuosisuunnitelmien mukaisesti. Huoltajat huolehtivat siitä, että oppilaille opastetaan säännöllisesti turvallinen koulumatka ja liikenteessä kulkeminen.

Koulukuljetuksia koskeva palaute osoitetaan suoraan sivistyspalveluihin sähköpostilla osoitteeseen koulukuljetukset@forssa.fi. Saatu palaute huomioidaan, selvitetään asianosaisten kanssa ja hyödynnetään tarvittaessa kuljetusten kehittämisessä. Mikäli tapahtuu vakavia rikkomuksia, kuten tieliikennelainsäädännön rikkomista, tulee asianosaisten ottaa yhteys Poliisiin.

Kuljetuksien poikkeuksista pyritään tiedottamaan mahdollisimman nopeasti huoltajille, kouluille ja liikennöitsijöille. Kaikki tahot käyttävät tarvittaessa suoraa tiedottamista.

4.1 Kuljetusmuoto

Kuljetuksia, noutopaikkoja ja aikatauluja suunniteltaessa otetaan huomioon yhdenvertaisuus, käytännöllisyys ja taloudellisuus. Avoimen joukkoliikenteen käyttäminen on ensisijaista kaikilla luokka-asteilla. Joukkoliikennettä käyttäessään oppilaan on noudatettava voimassa olevia joukkoliikenteen matkaehtoja. Koulukuljetusta käytettäessä noudatetaan sille määriteltyjä sääntöjä.

Muita kuljetusmuotoja käytetään silloin, kun joukkoliikennettä ei ole, koulumatkan osa on niin vaarallinen, ettei ole turvallista käyttää joukkoliikennettä tai kyseeseen tulee oppilaasta itsestään johtuva peruste. Oppilas voi myös joutua käyttämään useita kuljetusmuotoja tai vaihtamaan kulkuneuvoa kesken koulumatkan. Esiopetuksessa olevan oppilaan kohdalla harkitaan tapauskohtaisesti, voiko hän käyttää joukkoliikennettä.

Koulukuljetuksia ei lähtökohtaisesti järjestetä ovelta ovelle tai kotipihalta, vaan oppilaat kulkevat omatoimisesti heille osoitettuun noutopaikkaan. Kuljetuksien noutopaikat pyritään asettamaan siten, että ne ovat reittien sujuvuuden kannalta tarkoituksenmukaiset, niissä on turvallista poistua ja nousta kouluautoon, eikä niissä synny tarpeetonta tienylitystarvetta.

Sivistyspalvelut tiedottavat kouluja, varhaiskasvatusyksiköitä ja liikennöitsijöitä koulukuljetusten reiteistä ja aikatauluista ennen koulun alkua ja aina, kun reitteihin tai aikatauluihin tulee muutoksia. Koulukuljetusten reiteissä ja aikatauluissa voi tapahtua muutoksia koulujen alkamisen jälkeen lukuvuoden aikana. Koulut ja varhaiskasvatusyksiköt tiedottavat oppilaita ja huoltajia.

4.1.1 Noutopaikat

Noutopaikkaa määriteltäessä huomioidaan muun muassa teiden vaarallisuusasteet, yhdenvertaisuus ja oppilaan matka-ajat. Koulukuljetusautojen noutopaikat on merkitty MunSchool-koulukuljetussovellukseen. Joukkoliikennettä käyttävälle oppilaalle kirjataan lähin joukkoliikennereitin pysäkki, josta oppilas voi koulumatkansa kulkea. Joukkoliikenteessä oppilas voi valita soveltuvimman reitin ja pysäkin, jos esimerkiksi reittejä on useita käytettävissä.

Noutopaikkojen määrittelyssä noudatetaan seuraavia periaatteita:

- Omavastuumatka: Omatoimisesti kuljettavan matkan osuus voi olla enintään 3 km esioppilailla ja 1.-2. -luokkien oppilailla ja 5 km 3.-9. -luokkien oppilailla. Omatoimisesti kuljettavan matkan aika lasketaan mukaan laskettaessa oppilaan koulumatkaan käyttämää aikaa. (KHO 2016:51)
- Koulumatkan kesto: Lakisääteinen koulumatkan matka-aika ei saa ylittyä (alle 13-vuotiaat 2,5 tuntia / yli 13-vuotiaat 3 tuntia). Koulumatkan ajallinen kesto määritetään laskemalla yhteen aamu- ja iltapäivän koulumatkojen kesto. Siihen sisällytetään kävelyaika kotoa / kotiin noutopaikalle tai bussipysäkillä, matkustusaika joko kuljetuksella tai bussilla ja odotusaika koululla. Kävelyaikojen laskemiseen käytetään Kuntaliiton määrittämää kävelynopeutta, joka ottaa huomioon oppilaan iän.

Kuntaliiton määrittämä kävelynopeus eri-ikäisille oppilaille on nähtävillä seuraavassa taulukossa. Matkan pituuden, koulumatkan vaarallisuuden sekä terveydellisten syiden perusteella myönnetyn maksuttoman koulumatkaetuuden saaneiden oppilaiden huoltajat voivat hakea oppilaalle määritellyn noutopaikkaan muutosta, jos määritettyä noutopaikkaa tai omavastuumatkaa noutopaikalle olisi pidettävä vaarallisena tai rasittavana. Muutosta haetaan lähettämällä hakemus liitteineen osoitteeseen koulukuljetukset@forssa.fi.

Ikä (vuosi) ja kävelyaika (minuuttia / kilometri)

5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
16	15	14	13	12,5	12	11,8	11,6	11,4	11,2	11	10,8

Taulukko 2. Oppilaan kilometriä kohti käyttämä keskimääräinen kävelyaika. (Kuntaliiton henkilökuljetusopas 2012)

4.2 Koululaislipun käyttö

Joukkoliikenteessä koulumatkaetuuteen oikeutetulla oppilaalla on oltava mukanaan koululaislippu (mobiililippu tai matkakortti), tai matka on maksettava muulla käytössä olevalla maksutavalla. Kuljettajalla on oikeus vaatia maksu ilman voimassa olevaa lippua matkustavalta oppilaalta. Uudet linja-autokuljetuksissa aloittavat oppilaat saavat koululaislipun koulustaan ensimmäisenä koulupäivänä, jos huoltaja on hakenut ohjeiden mukaan koulukuljetusetuutta. Muiden osalta koululaislippu päivitetään lukuvuosittain. Oppilaan tulee säilyttää koululaislippu koko perusopetuksen ajan.

Koululaislippuja saa käyttää ainoastaan koulumatkoihin. Koululaislipulla voi matkustaa vain se oppilas, jolle maksuton etuus on myönnetty. Koululaislippu oikeuttaa kahteen

matkaan koulupäivässä ja se sisältää vaihto-oikeuden reitiltä toiselle. Koululaislipun väärinkäytöstä aiheutuneet kulut voidaan periä takaisin.

Mikäli oppilaan koululaislippu häviää, huoltajan tulee viipymättä ilmoittaa sen katoamisesta kouluun. Ilmoituksen jälkeen koulu antaa oppilaalle uuden koululaislipun tai muun todistuksen. Uudesta koululaislipusta voidaan veloittaa maksu. Jos oppilas muuttaa, vaihtaa koulua tai muusta syystä ei ole enää oikeutettu koulumatkaetuuteen, on siitä välittömästi ilmoitettava kouluun.

4.3 Kuljetuksen odotus

Oppilas voi joutua odottamaan opetuksen alkua kuljetuksen jälkeen tai kuljetusta koulun jälkeen. Lain mukaan oppilaan koulumatka odotusaikoinen voi kestää enintään 2 h 30 min päivässä, jos oppilas ei lukuvuoden alkaessa ole täyttänyt 13 vuotta. Samalla vuosiluokalla voi lain mukaan siten olla oppilaita, joiden koulumatkan enimmäiskesto aika vaihtelee. Tätä vanhemman oppilaan koulumatka odotuksineen voi kestää kolme (3 h) tuntia päivässä.

Mikäli koululla on kuljetusoppilaita, oppilailla on oltava mahdollisuus päästä sisätiloihin ja koululla on oltava valvonta. Iltapäivän odotusajaksi järjestetään mahdollisuus ohjattuun toimintaan, josta vastaa koulunkäynninohjaaja, opettaja tai varhaiskasvatuksessa päiväkodin henkilökunta. Esiopetuksessa henkilökunta on lapsia vastassa aamulla ja saattaa heidät kuljetukseen iltapäivällä. Perusopetuksessa valvonnasta ennen koulupäivän alkua ei ole säädetty laissa.

4.4 Oppilaan sairastuminen koulupäivän aikana

Koululta otetaan yhteyttä huoltajaan oppilaan noutamiseksi kotiin.

4.5 Kuljetusoppilaan poistaminen koulutiloista kesken päivän

Koululta otetaan yhteyttä huoltajaan oppilaan noutamiseksi kotiin.

4.6 Tukiopetus ja jälki-istunnot

Kuljetusoppilaan osallistuessa tukiopeutukseen, koulu huolehtii lukujärjestysmuutoksista ja ilmoittaa kuljetustarpeen muutoksesta sivistyspalveluihin, joka järjestää kuljetuksen.

Jos oppilaalle on määrätty jälki-istuntoa, pyritään kuljetus järjestämään siten, ettei ylimääräisiä kuljetuskustannuksia synny.

4.7 Iltapäivätoiminta

Perusopetuslaki 48 b §: ”Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon, että niillä toimintaan osallistuvilla lapsilla, joilla on 32 §:n mukainen oikeus koulumatkaetuun, on mahdollisuus käyttää tätä etuutta.”

Iltapäivätoimintaan osallistuvilla oppilailla ei ole automaattisesti oikeutta kuljetukseen toimipaikasta kotiin. Vapaaehtoisen iltapäivätoiminnan jälkeen ei järjestetä koulukuljetusta. Tällöin huoltaja on vastuussa kuljetusjärjestelyistä ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Velvollisuutta järjestää erillisiä kuljetuksia iltapäivätoiminnasta kotiin ei ole. Perusopetuslain 32 § mukainen mahdollisuus koulumatkaetuuden mukaiseen käyttöön oppilaan lähikoulussa järjestetystä iltapäivätoiminnasta toteutetaan seuraavasti:

- Mikäli oppilas on saanut koulumatkoja varten koululaislipun joukkoliikenteeseen, voi hän käyttää sitä iltapäivätoiminnasta kotiin kulkemiseen.
- Kuljetusoppilaille voi erikseen ja etukäteen pyytää hakea kuljetusta myöhemmin lähtevässä koulukuljetuksessa. Kuljetukseen pääseminen edellyttää, että kuljetuksessa on tilaa. Hakemus tehdään osoitteeseen koulukuljetukset@forssa.fi ja kuljetustarpeen tulee olla lukukauden mittainen.
- Mikäli oppilas on ilmoittautunut iltapäivätoimintaan vain osaksi viikkoa ja haluaa muina päivinä käyttää kuljetusetuuttaan koulusta kotiin, tulee huoltajien vahvistaa lukukaudeksi kerrallaan viikonpäivät, jolloin lapsi on poissa toiminnasta ja sen sijaan käyttää kuljetusetuuttaan suoraan koulusta (esimerkiksi kuljetuksessa ma ja ke, muut pvät iltapäivätoiminnassa). Päivittäin tai viikoittain muuttuvia ilmoituksia ei toteuteta.
- Iltapäivätoiminnan henkilökunta ei saata oppilasta kuljetusautoon.

5. OPPILASKULJETUKSIA KOSKEVAT SÄÄNNÖT

5.1 Kuormitussäädökset

Oppilaskuljetuksissa noudatetaan tieliikennelain 729/2018 142 §:n ja HE 180/2017 asettamia säännöksiä tilausliikenteenä ajettavista koulu- ja esiopetuskuljetusten kuormituksesta ja turvallisuusjärjestelyistä. Linja-autoissa ei saa olla lainkaan ylikuormaa oppilaskuljetuksissa (asetus 553/2006 3 §). Linjaliikenteessä rekisteriin merkitty matkustajamäärä saa tilapäisesti ylittää 30 prosenttia (asetus ajoneuvojen käytöstä tiellä 38 §).

5.2 Turvavyöt

Turvavyön ja muiden turvalaitteiden käytöstä taksikuljetuksen aikana säädetään tieliikennelain 90–91 ja 94–95 §. Taksiliikenteessä kuljettaja vastaa siitä, että oppilaat käyttävät turvavyötä. Kuljettaja auttaa tarvittaessa turvavyön kiinnittämisessä.

Joukkoliikenteen osalta turvavyön käytössä noudatetaan lisäksi tieliikennelain 91 § ja 94 § sekä turvavyödirektiivin (2003/20/EY) määräyksiä: joukkoliikennevälineissä on käytettävä turvavyötä, mikäli sellainen on istumapaikalle asennettu.

5.3 Käyttäytyminen

Liikenneturvallisuus on kuljetuksen aikana tärkeintä. Koulun järjestyssäännöt ovat voimassa myös koulumatkan aikana. Kuljettaja on kuljetuksen aikana kasvatuksesta vastaava henkilö. Kuljetuksen aikana noudatetaan hänen antamia ohjeita. Kuljettajalla on oikeus ja velvollisuus puuttua kuljetuksen aikana tapahtuvaan häiriköintiin tilanteen vaatimalla tavalla ja ilmoittaa siitä tarvittaessa sivistyspalveluihin, koululle ja esiopetuspaikkaan.

Autoon noustessa koulureput on otettava pois selästä. Autossa ei saa liikkua paikasta toiseen kuljetuksen aikana ja turvavyöt on pidettävä kiinni. Kuljettaja vastaa siitä, että oppilaat käyttävät turvavöitä. Kuljettajan on myös itse käytettävä turvavöitä, kuten laki edellyttää, ja käyttädyttävä muutenkin esimerkillisen aikuisen tavoin.

Oppilaalla ei ole lupaa irrottaa turvavöitä kesken matkan eikä hänellä myöskään ole lupaa liikkua paikasta toiseen autossa kuljetuksen aikana. Toistuvista rikkomuksista ja kuljettajan ohjeiden noudattamatta jättämisestä ollaan huoltajaan yhteydessä koulun toimesta.

Joukkoliikennekuljetus

Joukkoliikenteessä linja-auton kuljettaja ei ole kasvatuksesta vastaava henkilö, vaikka kuljettajan tehtäviin kuuluu huolehtia järjestyksen ylläpitämisestä kulkuneuvossa (Laki järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä 17.6.1977/472). Joukkoliikenteessä kuljettaja ei vastaa siitä, että matkustajat käyttävät turvavöitä. Laki järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä 3 § oikeuttaa kuljettajan poistamaan häiriötä aiheuttavan matkustajan, joka kiellosta huolimatta jatkaa häiriön aiheuttamista. Matkustajaa ei kuitenkaan saa poistaa, jos siitä aiheutuisi vaaraa hänen terveydelleen.

5.4 Urheiluvälineet ja muut poikkeavat tavarat

Koulukuljetuksessa kuljetetaan vain sellaisia urheiluvälineitä tai muita tavaroita, joita tarvitaan koulutyössä tai joiden tuomisesta on muuten erikseen sovittu koulun kanssa. Urheiluvälineet tulee kuljetuksen aikana suojata asianmukaisesti (esimerkiksi luistimiin teräsuojukset, pelimailat pussiin ja sukset vähintään yhteen sidottuina). Kuljetusauton kyytiin ei saa ottaa isoja varusteita tai soittimia tai ylimääräisiä muita tavaroita, vaan näiden toimittamisesta kouluun on huoltajan huolehdittava sovituksi koulun kanssa. Joukkoliikenteessä välineiden kuljettamisen osalta noudatetaan matkaehtoja.

5.5 Liikennöitsijän tehtävät ja vastuut koulukuljetuksessa

Koulukuljetusten osalta liikennöitsijöiden vastuu kattaa oppilaiden kuljetuksen noutopaikalta koulun pysäkille ja päinvastoin. Kuljetusautoissa on lista kuljetettavista oppilasta ja aikatauluista. Noutopaikkaa ei tule ohittaa ennen määritettyä noutoaikaa, elleivät kaikki pysäkiltä kyytiin nousevat oppilaat ole mukana. Koulukuljetusauto voi saapua nouto- tai jättöpaikalle määritettyä aikaa myöhemmin. Kuljettajan ei tarvitse odottaa myöhässä olevaa oppilasta.

Kuljettajilla ei ole oikeutta ottaa kyytiin muita oppilaita kuin ne, jotka kuljetukseen on osoitettu eikä myöskään tehdä sovituista poikkeavia kuljetuksia huoltajan tai oppilaan pyynnöstä. Kaikkia oppilaita tulee kohdella samojen periaatteiden mukaisesti.

Kuljettaja on vastuussa oppilaista kuljetuksen aikana. Lisäksi kuljettajalla on oikeus puuttua kuljetuksen aikana tapahtuviin häiriötilanteisiin ja tarvittaessa pysäyttää kuljetus selvityksen ajaksi. Tarvittaessa kuljettaja / liikennöitsijä on yhteydessä kouluun, jos oppilasta ei saada käyttäytymään asiallisesti.

Tietosuoja koskee jatkuvasti kaikkia oppilaita koskevaa ja oppilailta saatavaa tietoa.

5.6 Huoltajan tehtävät ja vastuut

Huoltajan vastuulla on huolehtia, että oppilas on sovittuna aikana sovitulla noutopaikalla tai ajoissa aikataulun mukaisella linja-autopysäkillä. Kuljetusoppilaan on oltava määritetyssä noutopaikassa viisi (5) minuuttia ennen ilmoitettua kuljetuksen noutoajankohtaa. Tästä vastaa huoltaja. Huoltajan tulee perua kuljetus vähintään tuntia ennen ilmoitettua noutoaikaa MunApp -sovellusta käyttäen. Myöhästynyttä oppilasta ei erikseen kuljeteta.

Huoltajan ja tienpitäjän vastuulla on varsinkin kotinoutotilanteissa ja yksityisteillä huolehtia, että tiet ja muut kulkuväylät toimivat kaikissa keliolosuhteissa.

Pidemmistä tai pysyvistä kuljetusmuutoksista huoltajan tulee ilmoittaa sivistyspalveluihin. Hyvä on myös ilmoittaa oppilaan terveydentilaan liittyvistä seikoista, jotka saattavat vaikuttaa kuljettamiseen.

Avoimessa joukkoliikenteessä matkustavilla kuljetusoppilailla ei ole noutoaikaa. Liikennöinti tapahtuu linjakohtaisten aikataulujen mukaisesti. Aikatauluihin merkityt vuorojen väli- ja saapumisajat ovat linjan keskimääräisiin ajoaikoihin perustuvia arvioaikoja. Matkustajamäärien vaihtelu ja keli- tai liikenneolosuhteet saattavat vaikuttaa vuorojen toteutuneisiin ajoaikoihin siten, että vuoro ohittaa pysäkin tai saapuu linjan päätepisteelle hieman ennen tai jälkeen arvioidun saapumisajan. Huoltaja on velvollinen seuraamaan oppilaan käyttämän linjan aikatauluissa tapahtuvia mahdollisia muutoksia.

Hämärän ja pimeän aikana heijastimet auttavat ratkaisevasti noutopaikoilla näkymistä. Linja-autoa käytettäessä on annettava selvä ja reipas pysähtymismerkki.

5.7 Koulun tehtävät ja vastuu

Koulukuljetus on osa esi- ja perusopetuksen järjestämistä. Vastuu oppilaan turvallisuudesta on opetuksen järjestäjällä vain silloin, kun oppilas käyttää hänelle myönnettyä koulumatkaetuutta. Kuljetuksen aikana tapahtuvien kiusaamistilanteiden, muiden häirintätilanteiden ja vahingonteon selvittely on koulun vastuulla ja ne pyritään selvittämään mahdollisimman nopeasti ja löytämään ratkaisu asioihin yhdessä osapuolten kanssa.

6. TOIMINTA ONGELMATILANTEISSA

6.1 Onnettomuus

Opetuksen järjestäjällä on vastuuvakuutus koulussa tai koulumatkan aikana tapahtuvan tapaturman varalta. Liikennöitsijän liikennevakuutus korvaa vahingot, jotka ovat liikennöitsijän vastuulla. Tapaturmavakuutus koskee varsinaista kouluaikaa ja koulumatkaa välittömästi koulun ja kodin välillä sekä lukuvuosisuunnitelmaan merkittyjä opintoretkiä. Lyhytkin poikkeaminen koulumatkareitiltä katkaisee vakuutuksen.

Vakuutus korvaa tapaturman aiheuttamat hoitokulut, mutta ei esinevahinkoja. Mikäli sattuu vakava liikenneonnettomuus, jossa tapahtuu henkilövahinkoja, vastaa Poliisi tilanteen hallinnasta ja tiedottamisesta. Lievemmissä onnettomuuksissa sivistyspalvelut tiedottaa huoltajia.

6.2 Auto ei saavu pysäkillä

Kuljetuskaluston huollon aikana tai kaluston rikkoontuessa liikennöitsijä on velvollinen

järjestämään korvaavan kaluston sopimusehtojen mukaisesti. Joukkoliikenteessä on varauduttava yksittäisiin vuorojen peruutuksiin ja myöhästymisiin. Liityntäkuljetuksessa olevien oppilaiden osalta sivistyspalvelut huolehtii kuljetukset kouluun asti, jos vuoroa ei pystytä ajamaan.

6.3 Poikkeukselliset keli- tai muut olosuhteet

Huonojen keliolosuhteiden, työtaistelun tai vastaavien poikkeustilanteiden sattuessa sivistyspalvelut ei vastaa erillisistä kuljetuksista. Näissä tapauksissa päätös oppilaan kouluun lähettämisestä on huoltajan vastuulla. Kuljettajalla on, oltuaan ensin yhteydessä sivistyspalveluihin, oikeus tehdä tilannekohtaiseen harkintaan perustuva päätös muuttaa ajettavaa reittiä tai oppilaan nouto- tai jättöpaikkaa tilapäisesti olennaisista liikenneturvallisuussyistä johtuen. Huoltajan ja tienpitäjän vastuulla on varsinkin kotinoutotilanteissa ja yksityisteillä huolehtia, että tiet ja muut kulkuväylät toimivat kaikissa keliolosuhteissa. Jos kuljettaja katsoo, että oppilasta ei päästä turvallisesti noutamaan, huoltajalla on vastuu oppilaan kouluun saattamisesta.

6.4 Vahinko tai ilkivalta

Oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Vahingoista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle (perusopetuslaki 35 §).

Huoltaja on velvollinen korvaamaan oppilaan kuljetuskalustolle aiheuttaman vahingon. Liikennöitsijä ja oppilaan huoltaja sopivat vahinkojen korvaamisesta keskenään. Sivistyspalvelut ei korvaa oppilaiden autoille aiheuttamia vahinkoja.

6.5 Palaute kuljetuksen laadusta

Kuljetuksia koskeva kirjallinen tai muu palaute osoitetaan sivistyspalveluihin sähköpostiosoitteeseen: koulukuljetukset@forssa.fi. Jos kyseessä on yksittäistä oppilasta koskeva poikkeuksellinen tapahtuma tai jatkuva laiminlyönti, on syytä yksilöidä oppilas, tapahtuma-aika ja valituksen aihe. Mikäli tapahtuu vakavia rikkomuksia, kuten liikennelainsäädännön rikkomista, tulee asianosaisten ottaa yhteyttä suoraan Poliisiin.

6.6 Kadonneet tai unohtuneet tavarat

Kuljetusautoihin jääneitä löytötavaroita voi tiedustella suoraan kyseisen auton kuljettajalta tai liikennöitsijältä. Joukkoliikenteen ajoneuvoihin jääneet löytötavarat liikennöitsijä voi toimittaa löytötavaratoimistoon.

6.7 Häirintä- ja kiusaamistilanteet kuljetuksen aikana

Kiusaamisen ennaltaehkäiseminen on osa koulujen opetussuunnitelmaa. Kuljetuksen aikana tapahtuvaa kiusaamistilannetta, häirintää ja muuta vahingontekoa ei hyväksytä. Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (perusopetuslaki 29 §).

Sivistyspalvelut voi tarvittaessa harkinnan mukaan tehdä huoli-ilmoituksen lastensuojeluun tai rikosilmoituksen Poliisille, jos kuljetuksen aikana havaitaan epäasiallista käytöstä muita kohtaan.

6.8 Päihteiden käyttö kuljetuksen aikana

Koulun järjestyssäännöt ovat voimassa koulumatkan aikana. Päihteiden käyttö kuljetuksen aikana on kielletty. Kielto koskee kaikkia tupakkatuotteita, sähkötupakkaa, alkoholia ja huumausaineita. Asiasta ilmoitetaan koululle, jonka opetushenkilöstöllä on oikeus ottaa päihteet haltuunsa oppilaalta (perusopetuslaki 36 d§).